

ASSISI-NYT – FEBRUAR 2007

Foto Fr. Max Mizzi OFM Conv. ©

Pater Mizzi introducerer den jødiske familie Kropf for Pave Johannes Paul II under hans besøg på Sacro Convento i Assisi i 1982 for at fejre 800 års dagen for Frans' fødsel.

Blandt ca. 300 jøder blev også denne jødiske familie under 2. Verdenskrig reddet fra deportation til de nazistiske gaskamre, fordi de flygtede til Assisi, hvor de blev gemt i Klarissernes kloster "San Quirico"

Kæreste Assisi-venner.

Når jeg her i midten af februar kigger ud over dalen, der breder sig ud for foden af Monte Subasio, er det med fornemmelsen af forårets snarlige komme. Markerne spirer med smukke grønne farver overalt, de første træer står med store knopper, og i Assisi blomstrer nogle af de tidlige buske allerede. I de lyse timer, der bliver længere og længere for hver dag, hvor solen skinner fra morgen til aften, når temperaturen op på 18 grader, mens det fortsat er let frost om natten. I forretningerne har poserne med frø til forårets og sommerens køkkenhaver længe været fremme, og jeg har smagt årets første friske ærter fra Napoli. Måske vi i år vil kunne konstatere, at foråret meldte sin ankomst allerede i februar efter en vinter, der var mild i hele Europa og meget solrig i Midtitalien?

Assisi er fortsat præget af vinterens større stilhed, og det har givet Pater Mizzi og mig mere tid til de opgaver, det kun vanskeligt kan nås i de måneder, hvor der også er mange ydre aktiviteter. Det har også givet mig en kærkommen mulighed for at fordybe mig i forskellige emner som en forberedelse til perioden med retræter, grupper og økumeniske og interreligiøse møder. Dette nyhedsbrev er et resultat af denne fordybelse.

Udsigt fra Assisi over dalen med spirende grønne marker d. 13. februar 2007

Assisi under 2. Verdenskrig

Når vi har grupper på kursus i Assisi og på vor byvandring kommer forbi Klarissernes kloster "San Quirico" tæt på biskoppens palads, stopper jeg altid op og fortæller lidt om Klarissernes særlige indsats under 2. Verdenskrig. Jeg har længe haft lyst til at skrive om denne særlige epoke i Assisis historie, og her i februar skete der noget, der gjorde dette fokus ekstra relevant. Nyhedsbrevet er dedikeret til alle de brødre og søstre rundt omkring på jorden, der på utallige forskellige måder – indre og/eller ydre - søger at leve et liv i tjeneste af næsten.

Don Aldo Brunacci - et bemærkelsesværdigt liv i tjeneste

De af jer læsere, der enten har boet i Den Katolske Kirkes religiøse retrætehus i Assisi, "Casa Papa Giovanni", eller som har besøgt boghandelen "Libreria Fonteviva" i samme hus på Via San Paulo, husker nok den aldrende, smilende og meget venlige præst, **Don Aldo Brunacci**, som var initiativtager til retrætehuset samt dets spirituelle leder. D. 2. februar døde han efter nogle års vaklende helbred, 94 år gammel. I ugen før hans overgang gik det som en løbeild over hele Assisi, at Don Aldo var døende. Ved hans dødsleje sad på skift i døgn drift de mennesker, som han boede sammen med på Casa Papa Giovanni, og flere kom forbi, bl.a. Assisis biskop, præster, franciskanerbrødre og andre nære samarbejdspartnere. Også Pater Mizzi og jeg var på et sidste besøg hos ham. Dagen efter sin død – en solbeskinnet, lun lørdag - blev Don Aldo bisat ved en meget smuk og inderlig messe i Assisis domkirke "San Rufino", hvor vor nuværende biskop, Msgr. Sorrentino, var hovedcelebrant flankeret af den tidligere biskop, Msgr. Goretti, og omkring 25 franciskanerpræster og stiftets sekulære præster. Den smukt pyntede domkirke var fyldt til randen – mange var vi, der ønskede at vise den respekterede og afholdte præst den sidste ære. De søstre, der har boet sammen med Don Aldo i årene på

Casa Papa Giovanni, græd hjerteskræende i sorg over at have mistet en kær ven og spirituel vejleder. Ved bålet talte biskoppen, Assisis borgmester samt en jødisk repræsentant fra Perugia meget smukt om et bemærkelsesværdigt liv i næstekærlig tjeneste – en farefuld tjeneste, som blev udført i det skjulte sammen med en lille gruppe, hvoraf Don Aldo var den sidste overlevende. Det var gennemgående i talerne, at vi også i vor tid kan lade os inspirere af et sådant liv, som vi under messen takkede Gud for.

Don Aldo Brunacci ved den presse, der i 1943 og 1944 blev benyttet til at trykke falske identitetspapirer til jøderne på. Pressen, som blev betjent af familien Brizi, kan stadigvæk ses i familiens souvenirbutik tæt på Basilica di Santa Chiara

Helt til sin død var Don Aldo et vidne om en særlig betydningsfuld og lidelsesfyldt epoke i Assisi – ja hele menneskeheden - historie, nemlig 2. Verdenskrig, som jeg nu gerne vil dele med jer læsere af **ASSISI-NYT**:

Strategien som reddede Assisi fra ødelæggelse

Italien kæmpede som bekendt under Mussolinis ledelse sammen med tyskerne under 2. Verdenskrig. I 1943, hvor Nazityskland overtager Nord- og Midtitalien, begynder krigslykken for alvor at vende for Aksemagterne, Tyskland, Italien og Japan. Britiske og amerikanske tropper går i land i Syditalien og begynder at kæmpe sig op igennem Italien i blodige kampe understøttet af luftbombardementer mod de tyske og italienske tropper, som må slås på to fronter, nemlig også med den voksende italienske modstand mod Mussolini og Hitler. D. 9. september 1943 besætter tyskerne Assisi, og i det allerede besatte Rom påbegynder de udrensningen af den jødiske ghetto for at deportere jøderne til gaskamrene i koncentrationslejrene i Tyskland og Polen.

Alle er klar over, at der nu er overhængende fare for, at Assisi bliver udsat for de krigsscener, der rammer andre historiske byer og steder i Italien med en væsentlig

kulturarv, inkl. Benediktinerordenens store, smukke moderkloster, Montecassino, syd for Rom. Dette historiske kloster med dets rigdom af kulturarv samlet lige siden St. Benedikt i 529 stiftede Benediktinerordenen på højen Montecassino, bombes af de allierede tropper i maj 1944 og bliver lagt fuldstændigt i ruiner. Allerede før Assisi besættes, indledes et intenst arbejde for at forhindre, at Assisi kommer til at lide en sådan skæbne. Vatikanet i Rom, Assisis biskop, Msgr. Placido Nicolini, og Franciskanerordenen starter en omfattende diplomatisk indsats med appeller til både USA, England, Italien og Hitlers Tyskland om at redde Assisi. I dette arbejde viser det sig at være en stor fordel, at generalministeren (den øverste leder) for Franciskanerordenen OFM Conv., Fr. Bede Hess, er amerikaner med tysk afstamning. Han har kontakter til statsadministrationen i de krigsførende lande, inkl. Tyskland og den amerikanske øverste ledelse, og lidt efter lidt opstår en begyndende lydhørhed over for argumenterne om at redde den by, de kirker, den kulturarv og den ånd, der tilhører alle mennesker, uanset tro, kultur eller på hvilken side i krigen, der kæmpes.

Der er i denne diplomatiske indsats den fælles forståelse, at den eneste måde, hvorpå Assisi kan undgå ødelæggende krigshandlinger og de allieredes bombardementer, som allerede har kostet mange tab af menneskeliv, en ødelagt lufthavn i Perugia samt sønderbombede huse, kirker og monumenter fra Perugia til Foligno, er, at Assisi erklæres for hospitalsby og respekteres som sådan af alle parter i krigen. De tyske tropper skal overtales til med dette for øje at ophøre med at have militære installationer, ammunitionslagre, forsyninger og militære øvelser i byen, og bygninger skal inddrages til feltlazaret for sårede soldater og civile. Det viser sig, at der i dette arbejde strømmer idealistisk hjælp fra helt uventet side. D. 1. marts 1944 udnævnes **Oberst Valentin Müller** til øverstkommanderende for de tyske tropper i Assisi. Oberst Müller er en dybt religiøs mand, der hver dag deltager i messen ved Frans' grav, og han deler samme dybtfølte ønske om, at Frans' by må blive reddet. Han er klar over, at den eneste måde at opnå en særlig status for Assisi på, der kan godkendes af alle krigsparter, er hastigt at forøge antallet af hospitaler i byen. Sammen med Assisis biskop og franciskanerordenen indledes et intenst arbejde med at inddrage den ene bygning efter den anden til hospital og overføre sårede til hospitalerne. D. 31. maj 1944, hvor den øverstkommanderende for de tyske tropper i Italien, General Kesselring, omsider erklærer Assisi for hospitalsby, hvilket senere viser sig at blive respekteret af de allierede tropper, er der indrettet hospital i mange af de religiøse institutioner i Assisi, inkl. i det teologiske fakultet på Sacro Convento. Allerede få måneder senere er fronten nået så tæt på Assisi, at de tyske tropper får ordre til at forlade byen. Oberst Müller forlader dog først Assisi med sine styrker, da han er sikker på, at de flygtende bagtropper fra SS, som er kendt for deres brutalitet med ødelæggelser, afbrændinger og likvideringer, ikke under tilbagetoget forskanser sig i byen, hvilket uvægerligt ville have udløst allierede bombetogter. Inden Oberst Müller endeligt forlader Assisi har han endog en ophedet diskussion med de vrede SS-tropper, der så opgiver deres påtænkte forehavende. Hans sidste gestus over for Assisi er at efterlade en stor forsyning medicin, lægeudstyr, senge, tæpper m.v. i byen til behandling af de sårede civile og ankommende allierede tropper, en gestus der kunne have kostet ham dyrt ved en efterfølgende tysk militærdomstol. Oberst Müller vender tilbage til Assisi efter krigens afslutning. I 1950 bliver den tidligere "fjende" hjerteligt modtaget som en kær ven og beskytter af Assisis befolkning, som deler den udtalte opfattelse af, at: "*Under krigen havde vi tre beskyttere: Vor kære Gud, den hellige Frans og Oberst Müller*". Oberst Müller lover at komme igen til Assisi, men bliver nogle få år senere

pludselig syg og dør. I 1982 - 800 året for Frans' fødsel - drager en delegation under ledelse af Don Aldo fra Assisi til Oberst Müllers hjemby Eichstätt i Tyskland for at plante oliventræer fra Assisis bjergskråninger på hans grav. Alle bliver meget berørte, da de står i bøn ved oberstens grav og ser, at der på hans gravsten er indhugget et relief af Assisi med den latinske indskrift: "Jeg gav alle mine kræfter i en tjeneste af det gode".

*Oberst Valentin Müller, øverstkommanderende
for de tyske tropper i Assisi i 1943*

Efter tyskernes opgivelse af Assisi og de allieredes troppers indtog, arbejdes der videre for at bevare den særlige status, der kan redde Assisi, som nu har overlevet en fare, men som står over for en ny indtil krigens endelige afslutning i 1945. De allieredes tilstedeværelse i Assisi fra sommeren 1944 kunne have provokeret tyske luftbombardementer. Derfor fortsætter biskop Nicolini sine appeller til Vatikanet og til den allierede overkommando om ikke at bringe bevæbnede tropper, ammunitionslagre, militære forsyninger, etc. ind i Assisi, men fortsat alene at benytte Assisi som hospitalsby.

Den hemmelige mission i Assisi

I samme intense periode mellem 1943 og 1944, hvor Vatikanet, biskoppen, Franciskanerordenen og Oberst Müller kæmper via diplomatiske kanaler for at redde Assisi fra krigshandlinger, udspiller der sig også i Assisi den tragedie, som bliver 2. Verdenskrigs største. Som følge af tyskernes besættelse af Italien og den begyndende udrensning af jøder samt politiske modstandere, begynder der at strømme hundredvis af forfulgte til byen. Under stor fare for opdagelse undervejs på deres flugt og under hårde

strabadser kommer de som flygtninge fra mange dele af Italien og i nogle tilfælde fra andre besatte europæiske lande med det desperate håb, at i Frans' by kan de søge tilflugt og finde hjælp, og det på trods af, at de i Assisi møder den samme besættelsesmagt, som de flygter fra. De bliver ikke skuffede.

Assisis biskop fra 1928 og indtil sin død i 1973 er som nævnt *Giuseppe Placido Nicolini*. Msgr. Nicolini er Benediktinermunk, og ikke mindst i hans virke under 2. verdenskrig i Assisi får han rig mulighed for på aktiv vis at demonstrere idealerne om broder-/søsterskab i Assisis ånd, som nok er et af de vigtigste idealer, vi har fra Frans. Don Aldo er under krigen biskoppens sekretær og bliver hans nærmeste medarbejder i det skjulte og personligt meget risikofyldte forehavende, der nu tager sin begyndelse. I september 1943 modtager biskoppen en hemmeligstemplet skrivelse fra Pave Pius XII, som han straks deler med sin sekretær, Don Aldo. Biskoppen giver Don Aldo følgende instruks: *"Vi må organisere os for at hjælpe dem, som bliver forfulgt, især jøderne. Det er Den hellige Faders ønske. Alt må gøres under største hemmelighed og forsigtighed. Ingen, ikke engang præsterne, må vide noget om det"*.

Som sagt så gjort, selvom det bliver med stor personlig risiko - faktisk bliver Don Aldo arresteret af tyskerne i 1944. På dette tidspunkt i 1943 fungerer biskoppens palads allerede som et center for hjælp til flygtninge fra de italienske krigszoner. Dette hjælpecenter bliver nu straks udvidet til også at omfatte den nye og følsomme opgave med at redde jøderne. Biskoppens palads er stort og rummeligt med et udstrakt kælderområde. Det bliver nødvendigt at gemme ikke blot mennesker mere midlertidigt, men også deres personlige ejendele mere permanent, inkl. dragter for jødiske religiøse andagter, hellige jødiske skrifter, etc. i rum, der bliver holdt hemmelige. Det er biskoppen selv, der om natten med hjælp fra Don Aldo murer disse rum til, idet de af frygt for opdagelse ikke tør overlade det til andre, heller ikke til professionelle håndværkere. Don Aldo fortæller bevægende historier om de udmattede flygtninges ankomst – ofte om natten – til Assisi. Altid åbnes døren til biskoppens palads, og flygtningene inviteres indenfor. Det hænder, at der simpelthen ikke er et rum ledigt til de nye flygtninge, men biskoppen gør så det, at de nyankomne får hans eget personlige soveværelse stillet til rådighed, mens han selv opholder sig natten igennem på sit kontor.

Biskoppens palads kan dog kun tjene som et midlertidigt opholdssted for de flygtende jøder. Der må fremskaffes andre og mere sikre gemmesteder, og disse bliver på biskoppens foranledning fundet rundt omkring på klostrene og i private hjem i Assisi. Udstyret med falske identitetspapirer, som Don Aldo også bliver en drivende kraft i at få fremstillet sammen med familien Brizi, får jøderne hjem i Assisi, selv i de klostre med nonner, der lever under klausur helt tilbagetrukket fra den ydre verden. Ikke mindst Klarissernes kloster "San Quirico", som biskoppen anser for at være et af de sikreste gemmesteder, hvor nazisterne næppe kan finde på at lede, bliver nu til et hjem for jødiske familier, og i dybeste hemmelighed begynder de at praktisere deres jødiske tradition i de kristne klostre. Don Aldo fortæller, at *"i december 1943 er en større gruppe jøder samlet i San Quirico for at fejre den jødiske fest "Yom Kippur", hvortil Klarisserne endog har pyntet spisesalen og bordene til ære for deres jødiske gæster. Da jøderne sætter sig ned omkring bordet for at påbegynde deres første måltid efter festen og ser sig omkring, føler de sig ikke længere som fremmede, og de forstår, at de i kærlighedens bånd er budt velkomne som brødre og søstre. Jeg husker stadigvæk, hvor intenst bevægende denne dag*

var”. Også ved Frans’ grav samles grupper af jøder for i det skjulte at bede deres bønner, og Assisi bliver dermed allerede under 2. Verdenskrig den by for interreligiøs dialog i broder-/søsterskabets ånd, som senere viser sig at blive en af Assisis hovedmissioner. Der har aldrig tidligere boet jøder i Assisi, og man kender meget lidt til deres religion og spirituelle praksis, men nu sker underet, at under de selv samme tage, hvor de kristne munke og nonner forsætter deres daglige tidebønner og katolske messer, er jøder samtidigt – i hemmelighed - fordybet i en påkaldelse af Guds nåde med bønner om fred og retfærdighed.

Udsnit af Klarissernes kloster "San Quirico" i Assisi – fra facaden med indgangen til det også lukkede kapel

Ankomsten af de mange jøder krævede også anden form for indsats. Mange kommer til Frans’ Basilika som det monumentale kendemærke i Assisi, og også her bliver de hjerteligt modtaget og hjulpet videre i systemet via Don Aldo. Men der skal også skaffes mad, tøj og penge til flygtningene, for hverken søstrene eller brødrene råder selv over midler til denne hjælp. En franciskanerbror, **fr. Michele Godde OFM Conv.**, der senere af det jødiske samfund modtager en hædersbevisning, påtager sig denne opgave. Hver dag vandrer han som Frans ud i omegnen for at tigge om mad, tøj og penge til flygtningene.

Don Aldo fortalte i alle årene indtil sin død mange bevægende historier om de jødiske flygtnings liv i Assisi: Der bliver født jødiske børn i skjul i klostrene, som bliver nonnernes små kæledægger, og der er mennesker, der dør af alderdom eller uhelbredelig sygdom. Don Aldo husker de problemer, de måtte konfrontere ved den første ældre jødiske flygtnings død. Hvordan få hende begravet? Løsningen bliver, at hun under falsk navn – hendes jødiske navn bliver simpelthen oversat til italiensk – bliver ført i sin kiste til kirkegården uden for Assisi, hvor de på vejen løber ind i en tysk patrulje, der øjeblikkeligt stopper op og gør honnør ude at vide, at den afdøde, de hilser, er en jødisk kvinde. Efter krigens afslutning kommer kvindens søn til Assisi, hvor han sammen med

Don Aldo får navnet på gravstenen ændret til sin mors oprindelige navn, og med en Davidsstjerne på gravstenen bliver der indhugget følgende tekst: "Kerfa Feld Clara, født i Wien d. 15. september 1887, døde fredfyldt d. 9. november 1943 i Assisi, hvor hun havde fundet kærlig gæstfrihed under den nazistiske forfølgelse". Hendes gravsted findes stadigvæk på Assisis kristne kirkegård.

Pater Mizzi mødte i 1982 den **italiensk-jødiske familie Kropf** fra Trieste i Norditalien, som i 1943 var blandt de jøder, der flygtede til Assisi og fandt kærligt ly hos Klarisserne i "San Quirico". Det lykkedes for Pater Mizzi at arrangere et møde mellem familien og Pave Johannes Paul II, som på grund af fejringen af 800 året for Frans' fødsel, var på besøg i Assisi (se billede øverst i nyhedsbrevet). Kropf-familien ønskede at takke paven for Den Katolske Kirkes hjælp til, at de overlevede nazisternes jødeforfølgelser, og fru Hella Kropf kunne fortælle smukke lille historie til Paven: Hun var teenager under krigen, og i "San Quirico" lærte hun ung jøde fra en anden familie at kende. Bekendtskabet førte allerede i "San Quirico" til forelskelse og kærlighed, og efter krigen giftede de sig, og fik en søn, Daniel. Hendes mand døde nogle få år senere, men Daniel voksede op i Italien og flyttede senere til Jerusalem, hvor han i dag er forretningsmand med et stærkt engagement i interreligiøs dialog mellem jøder, muslimer og kristne i Mellemøsten. Under besøget i Assisi lykkedes det også for Pater Mizzi at overtale Klarisserne i "San Quirico" til atter at åbne klosterets døre, idet Kropf-familien så gerne igen ville hilse på Klarisserne og vise Daniel, hvor de i 1943 blev gemt for tyskerne. Selv klosterets leder, Madre Giuseppina, som modtog de jødiske flygtninge i 1943, viste sig bag det gitter, der skiller klosterets klausur og modtagelsesværelset.

Foto Fr. Max Mizzi OFM Conv. ©

Familien Kropf samt andre jøder på besøg i "San Quirico" i 1982.

Madre Giuseppina, som modtog jøderne i 1943, skimtes bag gitteret til højre

I en bog af historieprofessoren Francesco Santucci, *"The Strategy that saved Assisi"*, er der optrykt mange af de dokumenter, dagbogsnotater og brevvekslinger, der fortæller, hvad det var, der skete i de sidste krigsår i Assisi. I forordet til bogen sammenfatter Don Aldo det således: *"Denne lidelsesfyldte periode var spækket med begivenheder, der viser menneskelig solidaritet. Det bliver tydeligt for alle, hvordan det – i en periode med opgør og stærke modsætningsforhold – lykkedes en lille gruppe borgere under store personlige risici at overvinde skellene mellem ideologier, og hvordan de i ethvert menneske så en broder eller en søster, som de måtte redde"*.

Don Aldo slutter i et efterskrift til bogen med følgende appel til eftertiden: *"Jeg kunne fortsætte mine historier i det uendelige med minderne om denne periode, hvor mennesker arbejdede side om side for det enkle ideal om frihed. Mennesker af forskellige ideologier, religioner, racer og nationaliteter kunne sammen forestille sig en strålende fremtid. Også i dag må vi være budbringere for fred, mens vi kæmper med gårsdagens samme entusiasme og tro på broderskab mellem alle mennesker samt afskaffelsen af enhver form for racistisk eller religiøs diskrimination. Det er dette budskab, vi ønsker at give videre til kommende generationer og hele jorden. Jøder og kristne ærer den samme bog, Biblen, hvis åbningskapitel minder os om, at vi alle er skabt i Guds billede. Gud er vor far, og vi er alle brødre og søstre."*

Helt i Frans' og Klaras ånd blev der således taget ansvar for at hjælpe de jødiske flygtninge, der kom til Assisi. Det anslås, at op til 300 jøder nåede at få hjælp i Assisi i de 10 måneder, hvor den tyske besættelse og deportationerne stod på. Af de jøder, der boede i denne del af Italien, blev 80-90 % reddet ved at flygte til Assisi. I alle andre af de af tyskerne besatte områder i Italien og Europa, blev 80-90 % sendt i døden i gaskamrene. Ingen jøde eller anden flygtning blev fanget i Assisi, og ingen blev dermed fra Assisi deporteret til de nazistiske koncentrationslejre. Der er flere, der har den opfattelse, at Oberst Müller godt vidste, hvad der foregik i det skjulte i Assisi, for han havde jo et tæt samarbejde med biskoppen, men at obersten valgte at vende det blinde øje til. Som hans søn sagde det efter hans død: *"Hvis min far blev bedraget, var det fordi, han ønskede at blive bedraget. Hvis han vidste det, ville han ikke have gjort noget for at stoppe det. Det hus i Eichstätt, hvor min far etablerede sin lægepraksis, blev købt fra en jødisk familie. Han betalte for det i kontanter og tillod straks familien at flygte."*

Assisis biskop Giuseppe Placido Nicolini og Don Aldo Brunacci er begge blevet hædret med den israelske stats hædersbevisning *"Retfærdige blandt Folkeslagene"*, hvor en del af hæderen er, at der plantes et træ i Jerusalem med en inskription bærende navnet på *"den retfærdige"*. Blandt andre hædersbevisninger fra jødiske samfund blev Don Aldo også hædret i 2003 af den italienske stat, hvor han af Italiens præsident modtog ridderkorset *"Knight of the Great Cross Order for Merit of the Italian Republic"*.

Don Aldo Brunacci modtager i 2003 af Italiens præsident Ciampi hædersbevisningen: "Knight of the Great Cross Order for Merit of the Italian Republic".

Biskop Nicolini er begravet i Assisis domkirke "San Rufino". I kapellet "Pietà" til venstre for hovedalteret er hans grav, hvorover et relief fremstiller biskoppen med sin store kappe slået ud til beskyttelse af børn, der har taget tilflugt under den. Don Aldo siger om symbolikken i dette relief: *"Biskop Nicolini var far for alle sine spirituelle børn i alle sine år som biskop i Assisi, og i perioden 1943 til 1944 var han ydermere far for alle dem, som søgte et fristed i Assisi".*

Pater Mizzi kom fra Malta til Assisi i 1959 for at være leder og spirituel vejleder for de novicer, der var i en træning til at aflægge klosterløfterne og dermed blive fuldt optaget i Franciskanerordenen. Også han lærte derfor Biskop Nicolini at kende. Pater Mizzi fortæller om ham, *"at han blev anset for at være en meget hellig mand, som var elsket af alle, og i hvis nærvær alle følte sig elskede. Han havde en meget kraftig udstråling af medfølgende kærlighed, som berørte alle dybt. Jeg har set kvinder og også mange mænd med tårer i øjnene efter et samvær med biskoppen og husker i dag stadigvæk en bemærkning fra en svensk lutheraner i en gruppe, jeg havde taget med på besøg hos biskoppen. Med tårer i øjnene afstod denne svenske mand fra at tage et foto af biskoppen, fordi han hellere ville have mødet som et evigt minde i sit hjerte end på et stykke papir. Biskop Nicolini gik ofte om eftermiddagen en spadseretur i Assisi, hvor han kiggede indenfor hos forskellige af sine "børn", ofte hos Klarisserne eller de øvrige søstre, hvor han lige fik en kop eftermiddagskaffe og en lille snak. Jeg mødte ham også på disse spadsereture i Assisi, og altid gav han mig en hjertelig omfavnelser uden at sige hvorfor. Dette var i årene før 2. Vatikanerkoncil, hvor jeg var gået i gang med de økumeniske aktiviteter, selvom Den Katolske Kirke endnu ikke officielt bakkede op omkring denne åbning til dialog med de kristne kirker, der ikke tilhørte Den Romersk-Katolske. Men jeg tolkede hans omfavnelser af mig som en stiltiende accept af de aktiviteter, som han godt vidste, jeg var gået i gang med, og jeg følte mig opmuntret til at fortsætte. Lige efter afslutningen af 2. Vatikanerkoncil i 1965 demonstrerede Biskop Nicolini sit engagement*

ved straks at oprette en kommission i Assisi for økumeni, og han bad mig om at være Basilikaens og Sacro Convento's repræsentant i kommissionen".

Foto Fr. Max Mizzi OFM Conv. ©

Biskop Nicolini blandt Pater Mizzis novicer i Rivotorto i 1960 efter at han havde forestået konfirmationen af fr. Antonio nederst til venstre

Beretningerne om Assisi under 2. Verdenskrig viser, hvordan Assisi endnu engang i historiens blodige forløb blev reddet fra ødelæggelse, og hvordan uselviske og dedikerede mennesker stod frem og kæmpede for de idealer, som Frans' og Klara var så lysende pionerer for. Profetien i Frans' sidste hilsen til Assisi i 1226 blev endnu engang manifesteret:

"Velsignet være du af Gud, min by! For takket være dig skal mange sjæle blive frelst, i dig skal bo mange tjenere for den højeste, og ved dig skal mange blive kaldet til Himmeriget. Fred være med dig!"

Eftertanke

Når vi fordyber os i de utallige og nærmest ubærlige menneskelige lidelser under 2. Verdenskrig, finder vi lykkeligvis også mange smukke vidnesbyrd om næstekærlig, uselvisk tjeneste, som dette om Assisis biskop og Don Aldo mfl. Det er vel nok mere sjældent, at vi bliver vidende om eksempler helt inde i de nazistiske troppers rækker i form af en overordnet, der risikerede meget for at fremme de idealer, han troede på. Selv i dag mere end 60 år efter afslutningen af den krig, som menneskeheden mere overordnet set nok lærte allermest af, er der stor offentlig interesse for det, vi mere populært kan kalde "helteberetninger" – ikke kun historiske men også i samtiden. Hvorfor? En dansk præst, som jeg kender, sagde det enkelt men meget præcist i en mail til mig: "Der er tilstrækkeligt med mennesker, der holder sig inden for rammerne af et ordinært liv. Dem,

der følger deres hjerte og gør noget ekstraordinært, viser jo netop den vej, som vi alle længes efter”. Hun har i øvrigt selv nu sluppet sin trygge tilværelse, søgt 2 års orlov uden løn for at hellige sig det, hendes hjerte brænder for, nemlig at hjælpe søgende mennesker nærmere Gud gennem pilgrimsvandring.

Hvad er det, vi fortsat kan lade os inspirere til i vor fredelige del af verden, hvor vi er så privilegerede i stort set meget komfortable liv med så gode og trygge økonomiske og menneskelige vilkår? Jeg oplever, at vi kan lade os inspirere af disse vidnesbyrd om tjeneste og lære meget om frygtløshed, vedholdenhed og villighed til at leve et liv med udfordringer, vanskeligheder, risici og nogle gang meget store personlige ofre for at stå ved og arbejde for højere idealer og yde hjælp – kollektivt og individuelt, når der er behov for det – og hvor vi hver især har talenter for dette. Ikke mindst til mennesker, der ikke kun tilhører vores egen måske lille gruppe af ”ligesindede”, som f.eks. den nærmeste familie, men i langt bredere forstand. Jeg tror, at vi alle er i en træning i mere og mere at forstå, leve i og handle ud fra det indre sjælsniveau eller med andre ord det guddommeliges meget højere perspektiv, og at vi derfor løbende kan stille os selv spørgsmål til refleksion: Hvor er det Gud kalder mig til opbrud? Hvordan kan jeg i højere grad leve mere indefra og ud, end blot i den ydre fysiske verden? Hvad er det for mekanismer i min personlighed, der skygger for sjælens højere vibrationer og perspektiv om enhed, kærlighed og tjeneste? Hvor er det, jeg kan samarbejde med sjælen om at bryde nogle grænser og ofre noget af min personligheds mindre verden af tryghed, komfort, behagelighed og åndelig dovenskab for i højere grad at leve i samklang med hjertet og være med til at fremme Guds arbejde for menneskehedens enhed gennem broder-/søsterskabsforståelse, fred, retfærdighed og kærlighed? Hvad kan jeg gøre for at uddybe min evne til favnende, medfølelse kærlighed? Hvordan kan jeg i højere grad leve i Helligåndens lys og glæde, der som ringe i vandet kan spredes til min omverden? Hvor er det jeg brænder for at bringe højere idealer til udfoldelse, og hvad er jeg parat til ofre for dette? Sådanne og mange andre spørgsmål har vi jo alle mulighed for løbende livet igennem at stille os selv, ikke mindst på de tidspunkter, hvor vi af sjælen stimuleres til forandringer. I vor tid er vi jo lykkeligvis i den situation, at der ikke alene er hjælp til disse processer med sjælens kalden via livets egen lære og erfaringsdannelse, men vi kan få ekstra støtte og hjælp i utallige spirituelle uddannelsessammenhænge, hos psykologer, psykoterapeuter, mentorer, præster, spirituelle vejledere, etc.

Der er masser af områder, hvor vi kan gøre en forskel, og vi er alle født med forskellige evner, som har mulighed for at komme til udfoldelse, hvis vi vælger det. Er det liv, hvor vi gør os umage med at gøre den største forskel, ikke det mest meningsfyldte liv, vi kan komme i tanker om? Denne erfaring af dyb mening er jo så en kærkommen ”sidegevinst” i et liv, der i højere grad er rettet mod tjeneste af næsten indenfor de områder, hvor vi alle hver især er beriget med talenter.

De kærligste hilsner - fred og alt godt fra Assisi

Bente

ASSISI MISSION ♦ Bente Wolf ♦ Via Fortini 7 ♦ I-06081 Assisi (PG) ♦ Italy
tel: +39 075 8155 278 ♦ e-mail: bente@assisimission.net
web: www.assisimission.net

Kilder:

Foruden samtaler med Pater Max Mizzi OFM Conv., Don Aldo Brunacci, mfl. er kildematerialet til denne beskrivelse af Assisis historie under 2. Verdenskrig primært:

"The Strategy that saved Assisi" af Dr. Francesco Santucci, professor i Umbriens litteratur og historie og medlem af det Internationale Selskab for Franciskanske Studier. Forlag: Editrice Minerva Assisi, 2000.

Pater Mizzi med den jødiske familie Kropf på Sacro Convento i 1982, hvor familien møde Pave Johannes Paul II for at takke for deres overlevelse. Det er fru Hella Kropf i midten og sønnen Daniel til højre.